אכל הנישום דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין (א)ה"נ מסתברא מדקתני סיפא בכיצד החליף שור בפרה או חמור בשור שמע מינה ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא מטבע מאי כיצד הכי קאמר ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף שור בפרה או חמור בשור הניחא לרב ששת דאמר(ג) פירי עבדי חליפין אלא לר"נ דאמר גכלי אין אבל פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד הכי קאמר (ט)דיש דמים שהן כחליפין כיצד החליף דמי שור בפרה או דמי חמור בשור מאי טעמיה דרב נחמן סבר לה כרבי יוחנן דאמר (ג)הדבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה וגזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה ומלתא דשכיחא גזרו ביה רבנן (ד)זמלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן ולריש לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא אי סבר לה כרב ששת מתרץ לה כרב ששת אלא אי סבר לה כרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין ומטבע לא קני היכי מתרץ לה על כרחך כרב ששת מתרץ לה תנן כל המטלטלין קונין זה את זה ואמר ריש לקיש ואפילו כים מלא מעות בכים מלא מעות חתרגמא רב אחא בדינר אנקא ואניגרא אחד שפסלתו מלכות ואחד שפסלתו מדינה וצריכא דאי אשמועינן פסלתו מלכות משום דלא סגי כלל אבל פסלתו מדינה דסגי ליה במדינה אחריתי אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין ואי אשמועינן פסלתו מדינה משום דלא סגי ליה לא בצנעא ולא בפרהסיא אבל פסלתו מלכות דסגי ליה בצנעא אימא אכתי מטבע הוא ואין מטבע נקנה בחליפין צריכא אמר רבה אמר רב הונא טמכור לי באלו קנה
ויש

רש"י

כל הנישום דמים באחר. כל שרגילים לשום אותו כשנותנין אותן דמים באחר דהיינו כל המטלטלים אם בא אדם לתתם דמים בחפץ אחר דרכן לשומן בכמה ינתנו לו: **כיון שזכה זה כו'.** אם נתנם בתורת חליפין כיון שמשכן זה כו'. ואשמועינן דמטלטלי ופירי נעשין חליפין ולא בעינן כלי דשלף איש נעלו (רות ד) לאו דוקא דלקיים כל דבר דרשינן לקיים בכל דבר כדלקמן (דף מז.): **הכי נמי מסתברא.** דלאו במטבע עסקינן דקתני סיפא כיצד החליף שור בפרה כו': **הכי קאמר ופירי נמי.** כל מטלטלין אע"פ שאינו כלי עבדי חליפין כיצד כו'. והכי מפרשינן לה כל (א) העושה דמים באחר דהיינו מטבע אם נתנו בתורת חליפין כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין כיצד חליפין ומהו חליפין כגון המחליף שור בפרה. ואשמועינן אגב אורחיה בסיפא דפירי עושים חליפים. החליף שור בפרה גרסינן ול"ג בשר (ה) שור: **הניחא לרב ששת כו'.** בין למאי דסליק אדעתין מעיקרא בין למאי דשני רב יהודה סיפא דמתני' אשמעינן דפירי עבדי חליפין ולא בעינן כלי. והא פלוגתא דרב נחמן ורב ששת היא לקמן בשמעתין (דף מז.). הניחא לרב ששת כו': **ה"ק יש דמים שהן כחליפין.** רישא וסיפא חדא היא ואשמעינן דיש תורת דמים שהמעות קונות בלא משיכה כחליפין של סודר: **כיצד החליף דמי שור בפרה.** מכר לו שור בכך וכך מעות ומשך את השור ונתחייב לו המעות א"ל הלוקח פרה יש לי שאני נותן לך בדמי השור וניאותו יחד וקבל עליו נתחייב בעל הפרה לתת לו את הפרה ואין אחד מהם יכול לחזור. והכי קאמר כל הנישום דמים באחר כל המטלטלין שאדם שם לחבירו ונותן לו שומת דמיהן בשביל חפץ אחר שהיה לו ללוקח כיון שזכה זה לוקח ראשון במטלטלין הראשונים שמשכן ואפילו בתורת דמים על מנת להקנות לו חפץ שלו בדמים נתחייב זה לוקח שני בכל אונסי החליפין לפי שקנו לו מעותיו כל אונסי החליפין: **כיצד החליף דמי שור בפרה.** שם לו השור בדמים ע"מ שיתן לו זה פרה באותן מעות קנה: **מאי טעמא דרב נחמן.** דאמר דמים כי האי גוונא קנו והא תנן מעות אינן קונות: **סבר לה כר' יוחנן.** דאמר לקמן (דף מז:) דבר תורה מעות קונות כדאשכחן גבי קונה מן ההקדש שאמרה תורה(י) ונתן הכסף וקם לו: **ומפני מה אמרו משיכה קונה.** ולא מעות: **גזרה שמא.** יניחם לוקח בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרוח ולהציל לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה דכיון שאם יתייקרו ברשותו יתייקרו ויחזור בו מן המכר ויהא השכר שלו כי דידיה חשיב להו וטרח ומציל. וכיון דתקנתא דרבנן בעלמא הוא במכר דשכיח עבוד רבנן תקנתא במכר דלא שכיח כגון האי שיהיו שמין דמי מטלטלין במטלטלין לא עבוד רבנן תקנתא במשיכה: **ולריש לקיש דאמר.** לקמן בפרקין (דף מז:): **משיכה מפורשת מן התורה.** וכיון דמדאורייתא מעות לא קנו לא שנא מכר דשכיח ולא שנא מכר דלא שכיח מעות לא קנו. הניחא אי סבר לה כרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין מתרץ לה למתני' כרב ששת וכדשני רב יהודה כל הנישום דמים באחר כגון מטלטלין ופירי שאדם רגיל לשומן כשנותנן דמים באחר היכא דעשאם חליפין כיון שזכה זה כו': **אלא אי סבר לה כרב נחמן דאמר.** כלי בעינן: **ומטבע.** בתורת דמים נמי לא קני דנישני כרב נחמן דאמר יש דמים שהם כחליפין דהא לריש לקיש מדאורייתא יליף דמעות אינן קונות ואפילו במכר דלא שכיח נמי: **היכי מתרץ להאי.** החליף שור בפרה דמתניתין לא בחליפין ולא בדמים: **ואפי' כים מלא מעות.** ועל כרחך בחליפין קאמר דאי בתורת דמים מעות לא קנו ש"מ מטבע נעשה חליפין ונקנה בחליפין: **תרגמא רב אחא.** בששתיהן מעות פסולות דהוה ליה כשאר מטלטלין מחליף כיס מלא דינרי אניקון בכיס מלא (י) של דינרים אניגרא: **אחד מהם פסלתו מלכות ואחד מהם פסלתו מדינה.** המלך גזר שלא יוציאו ובני מדינה לוקחין אותו בהצנע ואחד מהם פסלתו מדינה בני מדינה שנאוהו אבל המלך לא גזר ומוציאין אותם בשאר מדינות המלך: **דלא סגי כלל.** לשון הילוך הוא: **מכור לי באלו.** אלו בידו מעות ואמר לחבירו מכור לי חפץ שלך באלו שבידי ולא הקפיד לשאול כמה הם וקיבלם מיד הלוקח: **קנה.** לוקח החפץ במעות הללו ואין אחד מהם יכול לחזור:

תוספות

ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה. רש"י ל"ג בשר דשור ופרה חיים מיקרו נמי פירי א ופריך לרב נחמן בין למאי דס"ד מעיקרא בין למאי דמשני כל הנישום ב וקשה דא"כ הכי נמי מסתברא לא קאי לפי המסקנא לרב נחמן שצריך לומר יש דמים שהם כחליפין ועוד קשה לרש"י דפסק לקמן כר"ל לא מתוקמא כלל מתני' דקיימא לן דפירי לא עבדי חליפין כרב נחמן ג וליכא לשנויי ופירי נמי עבדי חליפין ולא יש דמים שהם כחליפין לדברי רש"י דפסיק כר"ל ועוד דר"ח ורב אלפס וספרים קדמונים גרסי ופירי נמי עבדי חליפין כיצד החליף בשר שור בפרה ובשנויא דכל הנישום לא קאמר בשר שור ועוד דתניא לקמן פרתך בכמה בכך וכך ד תקשה לרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין דלא מצי מיירי בדמים ה ומיהו י"ל לפר"ת דחליפין שוה בשוה קני לכ"ע אפילו פירי אתי שפיר ברייתא דבסמוך ונראה דשור ופרה חיים הוי כלי חשוב לפי שמשתמש בהם לטעון משוי ולחרוש ו ולמאי דשני ז כל הנישום אתי שפיר אפילו לרב נחמן ח ולא פריך לר"נ אלא לפי מאי דס"ד מעיקרא דקאמר ופירי נמי עבדי חליפין ט וא"ת ליישני דר"נ יתרץ כל הנישום כמו שהוא לפי האמת י ויש לומר דמסתמא לא יחלוק ר"נ על רב ולוי שהיו קדמונים דמ"ד מטבע נעשה חליפין צריך לשנות כל הנעשה דכל הנישום משמע למעוטי מטבע וצריך לומר לדידיה ופירי נמי עבדי חליפין ומ"ד אינו נעשה אינו חולק כי אם במטבע אבל בפירי יסבור זה כזה: **ולרב נחמן דאמר פירי לא עבדי חליפין מאי כיצד.** וא"ת ולפר"ת לוקמיה בחליפין שוה בשוה גם ר"ל אמאי ע"כ כרב ששת ס"ל ולוקמא בפירי ובשוה בשוה וי"ל דומיא דרישא דכל הנישום דמיירי בחליפין כלי בכלי או כל הנעשה למאן דאמר (ב) נעשה חליפין דמיירי באינן שוה בשוה ה"ה סיפא דהחליף שור בפרה מיירי באינן שוה ומיהו למאן דאמר אין מטבע נעשה חליפין לא מצי למימר דבשוה בשוה יועיל דא"כ מאי פריך מכל הנעשה דמים באחר וממתני' דמטלטלין קונים זה את זה דמייתי בסמוך דמטבע נעשה חליפין דלמא איירי שוה בשוה ולעיל נמי אמאי הוצרך לשנויי בפרוטטות הא שוה בשוה הוא דמשום טריסית היתר לא מקרי אינו שוה בשוה אלא היכא שהמקח שוה כפלים מן המעות דאז דומה לחליפין אלא ודאי קרא דמייתר לשוה בשוה לפירי אתי ולא למטבע וא"ת למ"ד בין פירי בין מטבע עושה חליפין קרא למאי אתא יא י"ל דאתא לרבות מרוקא או דבר שאינו מסוים יב היכא דהוי שוה בשוה דממעטינן להו לקמן מתורת חליפין א"נ ללוי דאמר לקמן בכליו של מקנה אתי קרא למימר דאם הוא שוה בשוה אפי' בכליו של קונה מועיל: **יש דמים שהם כחליפין.** [א] ומקני להו במחילת הדמים אף על גב דאמר בקדושין (דף ו:) המקדש במלוה אינה מקודשת ובמכר לא קנה היינו כי קדשה או קנה החפץ במעות שחייב לו יג אבל קדשה או קנה בהנאת מחילת מלוה מועיל כמו ארוח לה זמנא ואדבר עליך לשלטון:
כל

עין משפט נר מצוה

כ א ב מיי' פ"ה מהלכות מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג סעיף ה:
ג [מיי' שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' קצה סעיף ב]:
כא ד מיי' שם הל' ד ועי' בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצ סעיף ג:
כב ה מיי' שם פ"ו הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצ סעיף א:
כג ו מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ד:
כד ז מיי' שם פ"ה הל' ד ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצ סעיף ב:
כה ח מיי' שם פ"ו הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רג סעי' א:
כו ט מיי' שם פ"ה הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצ סעי' א:

רבינו חננאל

מתני' כל הנישום הוא, ופירושו כגון שביקש לקנות חמורו של חבירו בדינר, ושם לו פרתו בדינ' ומסרה לו כדי שיתן לו חמורו בדמים הללו, כיון שמשך בעל החמור את הפרה וזכה בה, קנה גם בעל הפרה את החמור בכל מקום שהוא, מפני שהן פירי בפירי וקונין זה את זה. ואמרי' הכי נמי מיסתברא מדקתני כיצד החליף שור בפרה כו'. הניחא לרב ששת דאמ' פירי עבדי חליפין, אלא לרב נחמן דאמ' פירי לא עבדי חליפין, היכי מתרץ להא מתני'. ופריש רב נחמן, יש דמין שהן כחליפין. פירוש כגון ראובן שמכר פרה לשמעון בי' דינרים ומשך שמעון הפרה ונתחייב בדמיה לראובן, ובקש שמעון למכור חמורו, ואמ' לו ראובן אני נושא (בו) [בך] י' דיני דמי פרתי, מכור לי חמורך. והכי קאמ', כל הנעשה דמים באחר, כגון דמי פרה שנעשו דמים לחמור, כיון שזכה בעל החמור בפרה, נתחייב בעל הפרה בחמור. כלומ' אם מת או כחש אע"פ שעדיין לא משך הגיעו. ואמרי', מאי טעמיה דרב נחמן, כלומ' מאי שנא דמים הללו משאר דמים דעלמ' דלא קנו עד דמשיך, והני דמים קנו אע"ג דלא משך. ופרק', רב נחמן סבר לה כר' יוחנן דאמ' דבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה, אמרו עד שימשוך, גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה, והך דשכיחא גזרו בה רבנן, אבל דמי פרה בחמור מילתא דלא שכיחא היא, הילכך לא גזרו בה רבנן. וקיימ' לן כרב נחמן דפירי לא עבדי חליפין. ושינויא דשני שינויא היא, ותירוצא דהא מתני' כוותיה דייקא, והלכ' כוותיה. כל המטלטלין קונין זה את זה. אפי' מעות רעות במעות רעות, כגון נייקא (דאניגרא) [ואניגרא]. והוא מטבע שפסלתו מלכות, או פסלתו מדינה זו (וסיגלה) [וסגי לה] במדינה אחריתי. ודברין ברורין הן. אמ' רבא אמ' רב הונא, נתן לו מטבע ואמ' לו מכור לי פרתך באלו הדמים קנה הפרה.

מסורות הש"ס

א) [קידושין איתא דיקא נמי ועי' תוס' זבחים יג. ד"ה דיקא נמי ועי' תוס' דהכא ד"ה ופירי ועי' תוס' יומא פד. ד"ה הכ"מ ועי"ש תוס' חולין מז: ד"ה דיקא נמי], ב) [לקמן מז.], ג) [לקמן מז: וש"נ], ד) [ערובין סג: וש"נ], ה) רש"י בקידושין דף כח: גרס בשר שור וע"ש בתוס', ו) [ויקרא כז], ז) תיבות, של דינרים, נמחק. רש"ל, ח) בתוס' לקמן דף מז. ד"ה גאולה,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי קאמר וכו' לה כל הנעשה דמים: (ב) תוס' ד"ה ולרב נחמן וכו' למ"ד מטבע נעשה חליפין:

גליון הש"ס

גמ' יש דמים שהן כחליפין. עי' לקמן דף סב ע"ב תוס' ד"ה הרי שנושה: תוס' ד"ה ופירי וכו' וי"ל דמסתמא לא יחלוק. עי' ביצה דף ט ע"א תוספות ד"ה והאר"י:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה יש כו' ומקני כו'. נ"ב וכ"ד ש"ס אבל דעת הרמב"ם דאף במלוה קני כמו במעות לענין מי שפרע וכמ"ש בלח"מ דלא קני לגמרי אבל לדעת תוספות וש"פ אף למי שפרע לא קני כלל ענין במלוה וע"ל סב ע"ב ד"ה הרי (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' קצט ס"ק ה' וסי' ר"ד ס"ק י"ד):

מוסף רש"י

דבר תורה מעות קונות. מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהם יכול לחזור, דגמרינן מהקדש, דכתיב ונתן הכסף וקם לו (חולין פג.) קל וחומר בלוקח מן ההדיוט (ערובין פא:) ומשנה לא קנייה (בכורות יג:). שמא יאמר לו. המקבל מעות, נשרפו חיטך בעליה. אי מתרמי ליה דליקה לאטרוח לאצולינהו, סבר לא בשרשיהן אספינן ולא בהצלתן אשתדל, לכסי אוקמינהו ברשותיה להיות הפסד שריפה עליו והשכר לחזור אם נתייקרו דלימסר נפשיה לאצולינהו (קידושין כח: ובכו"ע ערובין פא:). דלא מוקמת להו לפירי באחריות הלוקח שנתן מעות, אי מתרמי דליקה בבית המוכר שהפירות שם לא טרח לאצולינהו, אבל כשהם מוטב ממתי להו לבותיה (חולין פג.).

מוסף תוספות

א. דלא דמו לנעל דנעל אינו ראוי כי אם למלאכה, אבל שור ופרה דראויין לאכילה כמו למלאכה הוי שפיר פירי. ר"פ. ב. [ד]מ"מ יקשה לו מהא דהחליף שור בפרה והיינו פירות כדפי' אלמא פירות עבדי חליפין. ר"פ. ג. כדמוכח בסוף שמעתין [לקמן מז.] דכתבינן במנא לאפוקי מדרב ששת. תוס' הרא"ש. ד. וחמורך בכמה בכך וכך [לקמן מז.] וקתני דקני לה לחמור במשיכת הפרה. תוס' קידושין כח: [ועי' תוס' הרא"ש]. ה. [דא"כ] היכי הוה מצי למימר היכא דאמר ליה בחמור פרה וטלה ומשך הפרה דלא קנה בעל החמור את הפרה דקאמר בברייתא, בשלמא אי לא איירי בדמים ניחא דכיון דבעל הפרה לא קנה החמור גם הטלה דהא חמור בפרה וטלה אמר לו ולא מצי קני חצי החמור בפרה לחודה לכך גם הפרה אין נקנית לבעל החמור, אבל אי איירי בדמים שאמר לו פרה וטלה זה בסכום אחד ובאותן דמים רוצה לקנות את החמור א"כ כשמשך בעל החמור את הפרה אז מיד קנה הפרה ונתחייב לזה דמיה דמי הפרה. שטמ"ק בשם גליון. ו. [והוו] דומיא דנעל דמה נעל ראוי להשתמש בו אף אלו ראויין להשתמש בהן, ועל כרחין נעל לאו דוקא. רשב"א קידושין כח. ז. רב יהודה. תוס' הרא"ש. ח. כיון שנאמר החליף ממש שור בפרה ולא נאמר בשר. שטמ"ק בשם תוס' שאנץ. ט. וכן מאי דפריכי' בסיפא דשמעתין ולר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה הניחא וכו' כולה היינו למאי דס"ד מעיקרא. רשב"א. י. ואמאי דחיק ליישב דברי רב נחמן ור"ל דאין מטבע נעשה חליפין [וא"כ]. תוס' הרא"ש. יא. ולמה נכתב אותן חליפין של שוה בשוה דלא צריכינן להו לכלל. שטמ"ק בשם תוס' שאנץ. יב. כגון חצי רמון וחצי אגוז. שם. יג. כגון שאומר התקדשי לי במלוה שהלויתיך. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

[א] ויש לו עליו אונאה קנה אף על גב דלא משך דכיון דלא קפיד קנה דכי חליפין דמי ויש לו עליו אונאה דמכור לי באלו קאמר ליה רב אבא אמר רב הונא מכור לי באלו קנה ואין לו עליו אונאה פשיטא דמים ואין מקפיד עליהן הא קאמרינן דקני דכחליפין דמו חליפין ומקפיד עליהן מאי אמר רב אדא בר אהבה תא שמע הרי שהיה תופש פרתו ועומד ובא חבירו ואמר לו פרתך למה לחמור אני צריך יש לי חמור שאני נותן לך פרתך בכמה בכך וכך חמורך בכמה בכך וכך משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפרה שמע מינה חליפין ומקפיד עליהן לא קנה אמר רבא אטו חליפין בשופטני עסקינן דלא קפדי אלא [ב] כל חליפין מיקפד קפדי וקנה והכא במאי עסקינן [ג] דאמר ליה חמור בפרה וטלה ומשך את הפרה ועדיין לא משך את הטלה דלא הוה ליה משיכה מעליא אמר מר מכור לי באלו קנה ויש לו עליו אונאה לימא סבר רב הונא מטבע נעשה חליפין לא רב הונא סבר לה כרבי יוחנן דאמר [א] דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה מלתא דשכיחא גזרו בה רבנן [ב] ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אמר ליה מר הונא בריה דרב נחמן לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אנן הכי מתנינן לה וכן אמר רב הונא [ד ג] אין מטבע נעשה חליפין במה קונין רב אמר [ה] בכליו של קונה דניחא ליה לקונה דלהוי מקנה קונה כי היכי דלגמר ולקני ליה ולוי אמר בכליו של מקנה כדבעינן למימר לקמן אמר ליה רב הונא מדסקרתא לרבא וללוי דאמר בכליו של מקנה הא קא קני ארעא אגב גלימא אם כן הוו ליה נכסים שיש להן אחריות [ז] ונקנין עם נכסים שאין להן אחריות ואנן איפכא תנן [ח] נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות אמר ליה אי הוה לוי הכא הוה מפיק לאפך פולסי דנורא מי סברת גלימא מקנה ליה בההיא הנאה דקא מקבל מיניה גמר ואקני ליה כתנאי [1] וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו גאולה זו מכירה וכן הוא אומר [2] לא יגאל תמורה זו חליפין וכן הוא אומר [3] לא יחליפנו ולא ימיר אותו לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו מי נתן למי בועז נתן לגואל רבי יהודה אומר גואל נתן לבועז תנא [י] קונין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אמר רב נחמן לא שנו [ח] אלא בכלי [ז] אבל בפירי לא רב ששת אמר אפילו בפירות מאי טעמא דרב נחמן אמר קרא נעלו נעל אין מידי אחרינא לא מאי טעמיה דרב ששת אמר קרא לקיים כל דבר לרב נחמן נמי הכתיב לקיים כל דבר ההוא לקיים כל דבר דנקנין במנעל ורב ששת נמי הכתיב נעלו אמר לך רב ששת מה נעלו דבר המסויים אף כל דבר המסויים לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבינן האידנא [פ] במנא דכשר למקניא ביה במנא [ט] לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במרוקא

רש"י

ויש לו לחבירו עליו דין אונאה. אם אין במעות כדי דמי החפץ שפחתו שתות: **כחליפין דמי.** ולקמיה פריך והא אין מטבע נעשה חליפין: **דמכור לי קאמר.** לשון ממכר ולא לשון חליפין: **פשיטא לן דמים ואין מקפיד עליהן.** נתן לו מעות או חפץ בשביל חפץ אחר בתורת דמים ולא הקפיד עליהן לראות אם ישנן כדי שויין: **הא אמרינן דקני.** בלא משיכה: **חליפין ומקפיד עליהן.** נתן לו חפץ בחפץ בתורת חליפין לקנות כדין קנין שקונין בסודר וזה מקפיד לראות שיהא הסודר שוה כל כך: **מהו.** מי קנו תרוייהו במשיכה דחד מינייהו או דלמא הואיל והקפיד עליהם הרי הן כדמים והוי להו מעות ואין קונות עד שימשוך גם השני: **פרתך למה.** הבאת בשוק: **אמר רבא אטו חליפין.** דקרא: **בשופטני עסקינן.** דלא קפדי לדעת שיהו שוות קלת דמים שייטב בעיניו לתת לו את שלו כנגדו ואפי' הכי קאמר קרא דקנה: **לימא קסבר רב הונא כו'.** דהא יהיב טעמא למלתיה משום דכחליפין דמו: **סבר לה כרבי יוחנן.** כלומר אין מטבע נעשה חליפין והני לאו חליפין נינהו אלא דמים דהא מכור לי קאמר ודמים כי האי גוונא קנו בלא משיכה כחליפין דקנין סודר משום דזביני דלא שכיח נינהו וכרבי יוחנן כו': **אתון הכי מתניתו לה.** לדרב הונא דמספקא לכו אי סבר ליה מטבע נעשה חליפין ואם לאו ודחיתו דחוי בעלמא: **אנן.** בהדיא מתנינן רב הונא בהדי הנך רבנן דלעיל (דף מו.) וכן אמר רב הונא כו' ולא מספקא לן הכא מידי דודאי טעמיה משום דס"ל כרבי יוחנן הוא: **במה קונין.** קנין חליפין דכתיב בקרא שלף איש נעלו [ט] מי שלף ונתן: **דליהוי מקנה קונה.** את הכלי: **קא קני ארעא אגב גלימא.** הנותן קרקע לחבירו בקנין סודר והמקבל מתנה מושך הסודר מיד הנותן ונקנה לו הקרקע עם הסודר במשיכת הסודר שנקנה במשיכה: **א"כ הוו להו קרקעות נקנין עם מטלטלין.** במשיכה בדבר שהוא קנין למטלטלין ואינו קנין לקרקע: **נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות.** בדבר שהוא קנין לקרקע ואינו קנין למטלטלין כדקתני בכסף ובשטר ובחזקה: **מפיק לאפך פולסא דנורא.** ניצוצות של אור אשטנצל"ש שהן עגולות כפולסא דאמרי' לקמן [י] אסימון פולסא. ולשון שמתא קאמר ליה שחשדתו בזו: **מי סברת.** (א) דאמר ליה אגב שעל ידי משיכת הכלי שנקנה לו במשיכה יקנה לו הקרקע עם הכלי אין אלו אלא כחליפין כאילו זה מוסר לו חפץ אחר תחת קרקע ומהו מסירתו הנאת קבלתו ממנו מתנת הכלי שחשבו לקבל ממנו מתנה נוח לו כאילו נותן לו זה הקונה מתנה רבה וגמר נותן ומקנה לו הקרקע: **גאולה זו מכירה.** שמכר לו מכירה גמורה בדמים ולא קיבל מעות ובאין לקיים דברי מכירתן על ידי קנין: **זו חליפין.** שמחליף כלי זה בחפץ שכנגדו: **לא שנו.** דקונין קנין אלא בכלי: **אבל בפירי.** כל דבר שאינו כלי: **לא.** ואפילו שוה הרבה: **לקיים כל דבר:** **ההוא לקיים כל דבר.** גאולה ותמורה [כ] במנעל: **המסויים.** שלם:

מרוקא

תוספות

כל חליפין מיקפד קפדי. שיהו שוין קלת ולפעמים שיהו שוין כמו החפץ גופיה ואפילו כשאינו שוה כחפץ שכנגדו קנה:

רב הונא סבר כר' יוחנן. ומיירי בתורת דמים ולעיל ה"פ והני דמים כיון דלא שכיחי כחליפין דמו: **בכליו של מקנה.** [ט] [א] דוקא בכליו של מקנה ולא בכליו של קונה [א] דהא מקרא יליף לקמן [ב] ואי לוי סבר אין מטבע נעשה חליפין וכן פירי היינו טעמא דבעי הנאת קבלת דבר חשוב דומיא דנעל ולא מטבע ופירי [מ]: **גאולה זו מכירה וכן הוא אומר אם לא יגאל ונמכר.** [ג] וקשה לר"ת דאדרבה פסוק זה מוכיח דגאולה אינה מכירה אלא גרס לא יגאל דכתיב במעשר בהמה [ד] ואמרינן בפ' כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לב.) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא דאינו נמכר לא חי ולא שחוט ומפרש ר"ת [ה] גאולה זו מכירה ולרבי יוחנן גאולה בכסף ולר"ל במשיכה תמורה זו חליפין של שוה בשוה דמהני לכ"ע אפי' בפירי לקיים כל דבר לרבות אינו שוה בשוה למר אף במטבע ופירי ולמר דוקא בכלי: **קונים בכלי אף על פי שאין בו שוה פרוטה.** וא"ת בפ' כל שעה (פסחים דף לב: ושם ד"ה ואין) אמרינן גבי [ו] ונתן לכהן את [נ] הקדש דאין נתינה פחות משוה פרוטה וה"נ כתיב ונתן לרעהו וי"ל דהתם הוי תשלומין שגזל ההקדש הלכך ליתנהו פחות משוה פרוטה כמו גבי מעילה דהוי תשלומין [ז] אבל נתינת מנעל הוא לרעהו ולא נתינת ממון וכן ונתן בידה דגט הוי נתינת גט ולא נתינת ממון כדאמר פ' שני דגיטין (דף כ. ושם ד"ה דלמא) כתבו על איסורי הנאה כשר וכן (חולין דף קלז:) נתינת תרומה דחטה אחת פוטרת את הכרי וגבי סיכה [ס] דכתיב ואשר יתן ואיכא למ"ד (כריתות דף ו:) דהוי בכל שהוא אע"ג דמעילה היא היינו משום [ע] דכתיב סיכה דמשמע בכל שהוא ומ"ד בכזית [ח] סבר כרבנן דאבא שאול דאמרי נתינה בכזית [פ] כזר שאכל תרומה וגבי לבונה דבעינן כזית בפרק כל המנחות (מנחות דף נט: ושם ס. ד"ה מי) משום דשני מלשון שימה דאתחיל ביה [ט]: **לאפוקי חצי רמון וחצי אגוז דלא.** וסודר דג' על ג' דאמר לעיל פ"ק (דף ז.) דכמאן דפסיק דמי חשיב דבר מסוים:

מרוקא

מסורת הש"ס

א) [לעיל מו: וש"נ], ב) [עירובין סג: וש"נ], ג) [לעיל מה:], ד) צ"ל נקנין. רש"ש, ה) קדושין כו. [וש"נ], ו) [קדושין יג.], ז) [שם ח. כח: לעיל מו:], ח) בכת"י נוסף, וקנינא מיניה, ט) [רות ד], י) [ע"ב], כ) הפו"י מוסיף תיבת, שנקנין, ע"ש, ל) ובגיטין דף מ. מייתי בשם רש"י דמכ"ש בכליו של קונה. העתק מחלופי גירסאות, מ) [ועי' היטב תוס' גיטין לט: בסד"ה משום דהוי], נ) (ויקרא כב יד), ס) (שמות ל לג), ע) (שם פסוק לב), פ) צ"ל בזר. רש"ש,

תורה אור השלם

1 וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: רות ד ז

2 לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל: ויקרא כז לג

3 לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ: ויקרא כז י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי סברת (דאמר) תז"מ נ"ב ס"א דאית:

הגהות מהר"י לנדא

[א] תוס' ד"ה בכליו של מקנה כו' דהא מקרא יליף. נ"ב ר"ל משלף איש נעלו. גואל נתן לבועז. ועיין בתוס' גיטין דף לט ע"ב ד"ה משום:

לעזי רש"י

אשטנצל"ש [אישטינצילי"ש]. ניצוצות.

רבינו חננאל

אע"פ שלא משכה קנאה, ויש לו עליו אונאה. כלומ' אם שוה פחות מחזיר לו את האונאה. ורבה אמ' רב הונא אין לו אונאה. ואמרי', פשיטא דמין ואין מקפיד עליהן, כלומ' נתן לו מעות ולא דיקדק אם שוה המקח אלו הדמין שנתן לו או לאו, אלא נתנם [אכסרא]. הא אמרי' כי האי גוונא כחליפין דמי וקני. אלא אי יהיב בתורת חליפין ומדקדק אם שוה המקח הדמין הללו אם לאו, מאי כדמים הן ולא קנה, או חליפין הן וקנה. ופשטא רב אדא בר אהבא מיהא דתניא, הרי שהיה תופש פרה ועומד ובא חבירו ואמ' לו פרתך בכמה, אמ' לו לחמור אני צריך, אמ' לו יש לי חמור שאתן לך, פרתך בכמה בכך וכך, חמורך בכמה בכך וכך, משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור ומת, לא קנה בעל החמור את הפרה. ש"מ חליפין ומקפיד עליהן לא קנה. ובא רבא ואמ' כל חליפין מיקפד קפדי, ומתניתא כגון דאמ' ליה חמור בפרה וטלה, ומשך הפרה ועדיין לא משך הטלה, ולא הות משיכה גמורה. אבל היכא דאיכא משיכה גמורה, כחליפין דמי, שכיון שזוכה זה נתחייב הלה בחליפין. ובלבד שעשאום דמים לשניהם א). ואקשי' על רב הונא דאמ' מכור לי באלו קנה, וכי מטבע נעשה חליפין. ופרקי', רב הונא כרב נחמן ב) סבירא ליה, דאמ' דבר תורה מעות קונות וכו'. וכי האי גוונא דלימא ליה מכור לי באלו, לא שכיחא. ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. במה קונין. רב אמ' בכליו של קונה, ולוי אמ' בכליו של מקנה. כתנאי, וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה, וגו'. גאולה זו מכירה, כדכת' ואם לא יגאל ונמכר בערכך. תמורה זו חליפין, שנ' לא יחליפנו ולא ימיר אותו וגו'. לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וזאת התעודה בישר'. מי נתן למי, בועז נתן לגואל. ור' יהודה אומ' גואל נתן לבועז. רב כת"ק ולוי כר' יהודה. והילכ' כרב, דגרסי' בפ' השולח גט (גיטין לט:), הלכ' עבד שנשבה ופדאוהו. עבדו עובדא בההיא אמתא דהוה מרה שכיב מרע, ואתת בכת קמיה ושקל כומתא ושדא לַה, ואמ' לה קני הא וקני נפשך, ואמ' רב נחמן לא עשה כלום. מן דחזא סבר משום דסבר הילכ' כר' שמעו', ולא היא אלא משום דהוה ליה כליו של מקנה, וכו'. מיהא שמעינן דלית הילכ' כמן דאמ' בכליו של מקנה. וגרסי' תוב בנדרים פרק השותפין (נדרים מח:) דסודרא קני על מנת להקנות הוא וכו' כמעשה דבית חורון. תנא קונין בכלי, אע"פ שאין בו שוה פרוטה. אמ' רב נחמן לא שנו אלא בכלי אבל בפירות לא, מאי טעמ', שלף איש נעלו כתי', כלי בענן שהוא כנעל, אבל פירות לא. ואסיק', כמן כתבינן היידנא [במנא], לאפוקי מדרב ששת דאמ' אפי' בפירי. דכשר, לאפוקי מדשמואל דאמ' קונין

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ב סמג לאוין קיג טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף יט:

כח ב מיי' שם פ"ה הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג ס"א:

כט ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ב:

ד [מיי' שם פ"ו הל' א טוש"ע שם סעי' א ג]:

ל ה מיי' שם פ"ה הל' ה [והל' ו] סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצה סעיף א ב:

לא ו מיי' שם פ"ג הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רב סעי' א:

לב ז מיי' שם פ"ה הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצה סעי' ב:

לג ח מיי' שם ופ"ו הל' א סמג שם טוש"ע שם וסי' רג סעיף א:

לד ט מיי' שם פ"ה הל' ח ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצה סעיף ג:

מוסף רש"י

נכסים שיש להם אחריות. היינו קרקעות, שאחריות כל אדם הלוה והנושא בחבירו עליהן, לפי שקיימין ועומדין לפיכך נסמכין עליהן (קדושין כו.). **נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות.** אם מכר מטלטלין עם קרקע, כיון שקנה לוקח את הקרקע באחד משלשה קניינים נקניים מטלטלין עמה (שם) שהמטלטלין אין נקנין אלא במשיכה וקרקע נקנה בכסף ואם מכר לו קרקע ומטלטלין יחד, כיון שנתן דמי הקרקע או מסר לו שטר מכירת קרקע או החזיק בקרקע מדעת מוכר, נקנו המטלטלין בלא משיכה (ב"ב כז:).

מוסף תוספות

א. י"א דגם לוי דאמר בכליו של מקנה מודה שפיר דכ"ש דעדיף טפי כליו של קונה מטעם דבההיא הנאה דמקבל מיניה סודר גמר ומקנה ליה, אבל נראה דלוי סבר. ר"פ. ב. ואין הטעם תלוי אלא בגזרת הכתוב, וראיה לדבר שהרי קונין בממון שלם ואין קונין אפי' במאה חצאי רימונין שהם יותר אלא ש"מ דהיינו גזרת הכתוב. ר"פ. ג. ומדקדק מדכתיב מכירה במקום גאולה. תוס' הרא"ש. ד. והיה הוא ותמורתו קדש לא יגאל. תוס' הרא"ש. ה. דהך חליפין דמפיק מתמורה לאו היינו חליפין של סודר דבתר הכי קאמר לקיים כל דבר שלף איש נעלו משמע דלאו חדא מילתא היא אלא. ר"פ. ו. זר שאכל תרומה קאמר אבא שאול וכו' דלא מיחייב בפחות משוה פרוטה דכתיב. תוס' הרא"ש. ז. דתרווייהו קדש מיקרו וכפרה נינהו וגמרי בחטא חטא מהדדי. תוס' הרא"ש. ח. היינו משום דסיכה היא ואפקיה בלשון נתינה לאפוקי ממשמעות דסיכה קאתי דמשמע כל שהו וצריך נתינה חשובה כמו ונתן לכהן את הקדש [והוא]. תוס' גיטין כ. ט. לא ישים עליה שמן. תוס' גיטין כ.

א) ולמסקנת הגמרא כל חליפין מיקפד קפדי ואינו קונה אלא אם כן עשאום דמים לשניהם. ב) אולי צ"ל כר' יוחנן. או שהכוונה כרב נחמן שאמר מילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, ומהתורה מעות קונות כר' יוחנן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

במרוקא למקניא א לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה קמ"ל למקניא ולא לקנויי א) ביה רב פפא אמר למעוטי מטבע ורב זביד ואיתימא רב אשי אמר ב למעוטי איסורי הנאה איכא דאמרי ביה אמר רב פפא למעוטי מטבע דכשר אמר רב זביד ואיתימא רב אשי למעוטי איסורי הנאה אבל ג מוריקא לא אצטריך: אסימון קונה את המטבע וכו': מאי אסימון אמר רב מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מיתיבי ג) ג אין מחללין מעשר שני על אסימון (א) ולא על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ מכלל דאסימון לאו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ וכי תימא פרושי קמפרש והא לא תנא הכי ד) מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא וחכמים אומרים אין מחללין ושוין שאין מחללין על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ אלא אמר רבי יוחנן מאי אסימון ה) פולסא ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי דוסא ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד רבי דוסא הא דאמרן רבי ישמעאל מאי היא דתניא 1 וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר ביד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר ד לרבות ו) כל דבר שיש עליו צורה: כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו וכו': ז) אמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה סוף סוף מאן דשדא דליקה בעי שלומי אלא גזירה שמא תפול דליקה באונס אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה טרח ומציל ואי לא לא מסר נפשיה טרח ומציל ריש לקיש אמר משיכה מפורשת מן התורה מאי טעמא דריש לקיש אמר קרא 2 וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך ח) דבר הנקנה מיד ליד ורבי יוחנן אמר מיד למעוטי קרקע דלית ביה אונאה וריש לקיש א"כ לכתוב קרא וכי תמכרו ממכר ט) מיד עמיתך אל תונו או קנה למה לי שמע מינה למשיכה ור' יוחנן או קנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא י) וכי תמכרו ממכר אל תונו ה אין לי אלא שנתאנה לוקח נתאנה מוכר מנין תלמוד לומר או קנה אל תונו וריש לקיש תרתי גמר מיניה תנן כ) ר"ש אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה מוכר הוא דמצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה ● אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר מצי הדר ביה לוקח לא מצי הדר ביה אלא אי אמרת מעות אינן קונות לוקח נמי ליהדר ביה אמר לך ריש לקיש אליבא דרבי שמעון לא קאמינא כי קאמינא אליבא דרבנן בשלמא לריש לקיש היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן אלא לרבי יוחנן מאי איכא בין ר"ש לרבנן איכא בינייהו דרב חסדא ל) דאמר רב חסדא כדרך ו שתקנו משיכה במוכרין כך תקנו משיכה בלקוחות ר"ש לית ליה דרב חסדא רבנן אית להו דרב חסדא תנן אבל אמרו מי שפרע מדור המבול הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי קאי באבל אלא אי אמרת מעות אינן קונות אמאי קאי באבל משום דברים ובדברים מי קאי באבל והתניא רבי

רש"י

מרוקא. כלי העשוי מגללי בקר: למקניא. משמע לקנות בו ולא לאלמא כליו של קונה קאמר: ביה. משמע מיעוט בו ולא בדבר אחר: לא אצטריך. למימר דלא קני: הניתנות בסימן. הבלן מקבל סימנין מיד הנכנסין לרחוץ בבית המרחץ לדעת כמה הם ולפיהם יחם המים ויכין אלונטיאות ונותנין לו מעות פחותות ורעות בסימן: פולסא. מחוסר צורה וקורין לו פלדו"ן: ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. מדאוקי לרבי ישמעאל דפליג על כל דבר שאין עליו צורה להתיר חילול עליו דאמר כר' דוסא אשמועינן רבי יוחנן דאסימון דר' דוסא דבר שאין עליו צורה הוא: למעוטי קרקע מאונאה. דאישתעי ביה קרא אתי דכיון דאינה ניקחית מיד ליד אין בו אונאה: נכתוב כי תמכרו ממכר מיד עמיתך אל תונו. מאי או קנה להכי כתביה למסמך קנין למיד לומר שאין נקנה עד שילא מיד זה ליד זה: תרתי גמר מיניה. אונאת מוכר מאו קנה אל תונו ומשיכה מדסמך מיד ללשון קנין ולא סמכיה לממכר: כל שהכסף בידו. פליג אדרבנן דאמרי נתן לו מעות יכול לחזור בו זה וזה ופליג ר' שמעון ואמר לא יחזור אלא מוכר: אי אמרת בשלמא דבר תורה מעות קונות. ומשיכה תקנתא דרבנן היא אתא ר' שמעון למימר דיינו אם אמרינן חזרה במוכר דמכי מוקמת להו ברשותיה לחזור בו אם הוקרו מסר נפשיה לאצולינהו מימר אמר עדיין שכרי תלוי בהם שאם יתייקרו אחזור בי ולוקח לא מצי הדר ביה דמעות קונות אלא אי אמרת מן התורה מעות אינן קונות לוקח נמי יחזור: אליבא דר' שמעון ודאי לא קאמינא. דר' שמעון סבירא ליה משיכה תקנתא דרבנן היא: כי קאמינא אליבא דרבנן. דאמרי לוקח נמי חוזר משום דמעות אינן קונות כלל: בשלמא לריש לקיש. דאמר לרבנן משיכה דאורייתא היא: היינו דאיכא בין ר' שמעון לרבנן. כלומר בהא פליגי והאי טעם יהבו למלתייהו דרבנן סברי משיכה דאורייתא והלכך לא שנא מוכר ול"ש לוקח מצי הדרי ור' שמעון סבר משיכה תקנתא דרבנן היא משום דנטרח בהו הלכך למוכר הוא דעבוד רבנן תקנתא דליהדר ולא לוקח: אלא לרבי יוחנן. דאמר לרבנן נמי משיכה תקנתא דרבנן היא: מאי איכא בין ר' שמעון לרבנן. כלומר במאי קמיפלגי ומה טעם נותנים לדבריהם: כדרך שתקנו משיכה למוכרין. לחזור בו המוכר כל זמן שלא משך הלוקח: כך תקנו חכמים משיכה ללוקח. לחזור בו בשביל אותה תקנה עצמה דנשרפו חטיך דכ"ש כי מוקמת לחזרה נמי ברשות לוקח מסר נפשיה המוכר וטרח ומציל שאם יראה הלוקח דליקה באה יאמר חוזרני בי ולקמן (דף מט:) אמרה רב חסדא גבי ההוא דיהב זוזי אחמרא שמע דבעו למינסביה דבי פרזוק רופילא והדר ביה: ואין

תוספות

מרוקא. א פירוש גרעיני תמרה שמחליקין בהם את ב הקלף: לאפוקי מדלוי דאמר בכליו של מקנה. משמע דהלכה כרב ואמרינן נמי פרק השולח (גיטין דף לט: ושם ד"ה משום) גבי ההיא אמתא דאמר לה קני הא וקני נפשך אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה לא עשה ולא כלום דהוה ליה כליו של מקנה: וכי תימא פרושי קמפרש. ולא תגרוס וי"ו דועל מעות הניתנות במרחץ: נשרפו חטיך בעלייה. הקשה ריב"ן אמאי הפקיעו חכמים ג קנין מעות שהוא מדאורייתא ליתקנו שיצטרך שניהם מעות ומשיכה ותירץ ד אי משיכה לבדה לא תקנה יאמר לוקח למוכר נשרפו חטיך בעלייתך מ): אי אמרת בשלמא מעות קונות משום הכי מוכר הדר ביה ולא לוקח. פרש"י דטרח מוכר ומציל משום שיכול לחזור בו אם יוקירו ולוקח לא יחזור אם יוזלו וא"ת וכי תקנו משיכה בשביל שאינם מהוגנים דטרח ומציל לפי שאם יוקירו יחזור ויקבל עליו מי שפרע שצדיקים לא יחזרו לעולם אפילו אם יוקירו וי"ל דודאי לא תקנו אלא משום שאינם מהוגנים שיניחו פירות חבריהם לשרוף ה ור"ת מפרש דאם נשרפו יכול הלוקח לחזור ו אפילו לר' שמעון דלקמן (דף מט:) אמתניתין דר"ש אומר כל שהכסף בידו מייתי עובדא דההוא גברא דיהב זוזא אחמרא ובעו למנסבי' דבי פרזוק רופילא אמר רב חסדא כדרך שתקנו משיכה במוכרים כך תקנו בלקוחות משמע דאף לר"ש אית ליה דרב חסדא ז ואפי' מי שפרע ליכא ח כיון דאיכא הפסד לגמרי ט מדלא א"ל זיל קבל עלך מי שפרע כדאמר ר' יוחנן לרבי חייא בר יוסף דזבין מלחא ואייקר כו' ט) ולכך טרח מוכר ומציל שלא יחזור בו לוקח ולא יעמוד אפילו במי שפרע ואפילו משום יוקרא וזולא יכול לחזור בו לוקח אף לר"ש כדמוכח פרק איזהו נשך (לקמן דף עד:) דקאמר כי קאמר ר"ש מוכר חוזר ולא לוקח בחד תרעא שעמד השער במקומו בתרי תרעי מי אמר לשם יודה דאף לוקח יכול לחזור י דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לית ליה והא דקאמר בשמעתין דר"ש לית ליה דרב חסדא היינו היכא דלא הוזל ולא הוקר דלרבנן ורב חסדא שניהם חוזרים ולר"ש מוכר יכול לחזור בו מפני שהכסף בידו ולא לוקח יא: אמר

עין משפט נר מצוה

לה א ב מיי' פ"ה מהל' מכירה הל' ח ועי' בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצה סעיף ב ועיין בכ"מ:

לו ג ד מיי' פ"ד מהל' מעשר שני הל' ט [טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף קלח]:

לז ה מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' א ופי"ג הל' ד סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכז סעיף א:

לח ו מיי' שם פ"ג הל' ד והל' ה' סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצח סעיף א:

רבינו חננאל

במרוקא. פי' מרוקא, גרעינא של תמרה שמחליקין בה תפר הנייר. למיקניא, לאפוקי מדלוי דאמ' בכליו של מקנה, קמ"ל למיקנא ולא לאקנויי. רב פפא אמ', במנא לאפוקי מטבע. דכשר לאפוקי איסורי הנאה. אבל מרוקא לא צריך דהא לית ביה משמשא. הא דרב ששת ודשמואל דחויות הן, ורב נחמן ורב פפא תרויהו מודו א) במנא דקני. אסימון קונה את המטבע. מאי אסימון, אמ' רב מעות הניתנות סימן לבית המרחץ. פי' מעות ידועות שרשום בהן שם בעליהן, וכל עת שיכנס למרחץ נותן לבלן אחת מהן כדי שידע כמה פעמים נכנס ורחץ במרחץ, ובאחרונה מוציא הלבן ב) המעות הרעות הללו שניתנו לו בדרך סימן, ומקבל כנגדן מעות יפות ונוטל הללו בעליהן. ומותבינן עליה, אין מחללין מעשר שני על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. מכלל דמחללין באסימון, ש"מ דאסימון אינו מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. וכי תימ' מפרש הוא והכי קתני, אין מחללין על אסימון, ומאי ניהו מעות הניתנות במרחץ. והא לא תני הכי, דתניא מחללין מעשר שני על אסימון דברי ר' דוסא. וחכמ' או[מ]' אין מחללין. ושוין שאין מחללין על המעות הניתנות בסימן למרחץ. אלא אמ' ר' יוחנן מאי אסימון פולסי, וזהו אסימון. ר' דוסא סבר לה כר' ישמעאל דאמ' וצרת הכסף בידך לרבות כל דבר הנצרר ואע"פ שאין עליו צורה, מחללין עליו מעשר שני. מטלטלין קונין את המטבע ואין מטבע קונה מטלטלין. אלא לקבל מי שפרע. כל המטלטלין קונין זה את זה. והוא ששמו כל אחד מהן בפני עצמו בשומא ברורה ובדמים ידועים, שאם לא יעמידו כל אחת מהן בדמים ידועים לא סמכי ולא מקנו להדדי. תלמוד ארץ ישר' (בפירקין ה"א) ר' אבא בשם רב המחליף אמכורוקולין באמכורוקולין קנה. כריכות של ידיעות נקראת בלשון יון אמכורוקולין. מתני'. כיצד. המטלטלין קונין את המטבע. משך ממנו פירות ולא נתן לו מעות אין יכול לחזור בו. אבל אמרו מי שפרע מדור המבול כו'. אמ' ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות. מפני מה אמרו משיכה קונה, גזירה שמא (תפיל) [תיפול] לו דליקה באונס, [illegible]

מסורת הש"ס

א) בכת"י לאקנויי. וכצ"ל יעב"ץ, ב) [צ"ל מרוקא. יעב"ץ], ג) מע"ש פ"א מ"ב, ד) [עדיות פ"ג מ"ב תוספתא דמעשר שני פ"א], ה) [עי' תוספות שבת סה. ד"ה לעגיד ותוס' עירובין לא: ד"ה שפדאו ותוס' לעיל מד. ד"ה אסימון], ו) [לקמן נד.], ז) לעיל מו: [מז.] עירובין פא: חולין פג. קדושין [כו.] כח:, ח) [לקמן נו:], ט) [אולי צ"ל ליד עמיתך], י) [לקמן נא.], כ) [לעיל מד.], ל) [לקמן מט:] לקמן דף עד. ב"ק דף עט. עה., מ) [וע"ע תוס' עירובין פא: ד"ה שמא], נ) [לקמן מח:].

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יד כה

2 וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו: ויקרא כה יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' על אסימון ועל מעות כצ"ל ותיבת ולא נמחק:

גליון הש"ס

גמ' אי אמרת בשלמא. כעין זה גיטין ד' יז ע"ב:

לעזי רש"י

פלדו"ן מתכת לפני שהוטבעה בה צורת מטבע.

מוסף רש"י

דבר תורה מעות קונות. ראה לעיל מו ב ד"ה וקרא לכתוב.

מוסף תוספות

א. פירש"י ז"ל כלי של צפיעי בקר, ול"נ דההוא לא מאיס כולי האי. ריטב"א. ב. תפר. תוס' הרא"ש. ג. לגמרי. תוס' הרא"ש. ד. דא"כ דימנין שהלוקח מושך ואין נותן דמים [ואז]. ריטב"א. ה. [ולקמן דאמרי'] כשם שתקנו משיכה במוכרים כך תקנו בלקוחות פי' בקונט' דכל שכן דכי מוקמת חזרה נמי גבי לוקח מסר נפשיה המוכר וטרח ומציל שאם ישרפו יאמר חוזרני בי, ומדנקט חוזרני בי משמע מתוך לשונו שאחר שנשרפו אינו יכול לחזור בו אלא כשיראה הדליקה יחזור בו. תוס' הרא"ש. ו. כדמוכח בפרק אותו ואת בנו [חולין פג.] דתנן בארבעה פרקים משחיטין את הטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינר ואין ללוקח בו אלא דינר לפיכך אם מת מת ללוקח, ופריך עלה בגמ' והא לא משך פי' ויכול לחזור בו אלמא אע"ג דמית כבר יכול לחזור בו, ועוד אומר ר"ת. תוס' הרא"ש. ז. ועוד אומר ר"ת. תוס' הרא"ש. ח. כשחוזר בו. תוס' הרא"ש. ט. ולא שייך מי שפרע אלא כשחוזר בו מפני יוקרא וזולא. תוס' הרא"ש. י. אלא שיהא במי שפרע. תוס' הרא"ש. יא. והשתא לפי מה שפי' לא צריכינא למה שפרש"י לעיל דכי מוקמת להו ברשות מוכר לחזרה טרח ומציל שאם יתייקרו יוכל לחזור, אלא לאכי טרח ומציל שאם ישרפו יחזור בו הלוקח ויצטרך להחזיר לו מעותיו, ופי' הקונ' תמוה וכו'. תוס' הרא"ש.

א) אולי צ"ל דבמגנא הוא דקני. ב) צ"ל הבלן. ג) כת"י: ממונו לא כל שכן. ד) אולי צ"ל אם גופו קונה מעות, ממונו לא כל שכן. ה) צ"ל או קנה מיד. ו) צ"ל משיכה קונה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

א)רבי שמעון אומר א אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו ב והנושא ונותן בדברים לא קנה ג והחוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל ד אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש לקיש קרא דכתיב 1 וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו כלי להלואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד לו כלי לעשקו וכי אהדריה קרא כתיב 2 והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העושק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא אהדריה מאי טעמא לאו משום דמחסרא משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן כגון שנטלו ממנו ה וחזרו ב) והפקידו אצלו היינו פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשומת יד נמי ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא והתניא ג)אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור למעלה למטה דכתיב 3 או מכל אשר ישבע עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב לרבות תשומת יד להישבון בהדיא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מנלן ד)דתניא ד נתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא בלן הוא דלא מחסרא משיכה ה אבל מידי אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשיך והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי לממשך תספורת ו הכא במאי עסקינן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי ז נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות לא מעל עד דמשיך קשיין אהדדי אלא לאו ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה ה) ואשכח נתנה לסיטון מעל אלא

רש"י

ואין דינר זהב קונה טלית. דלגבי פירות הוי דהבא טבעא: א) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העתידה לבוא על החוזר: כן הלכה. שאין בית דין יכולין לעכב בידו: אין רוח חכמים נוחה הימנו. אין נחת רוח לחכמי ישראל במעשיו של זה אין דעתם נוחה עליהם הימנו על ידו: אנו אין לנו. קללה אחרת אלא אינו הגון בעיני חכמים: קאי באבל. משום דברים שבאו על כך לכלל מעשה אבל מעות לא קנו מדאורייתא. ונפקא מינה לענין איסורא כגון אם קידש בו את האשה לר' יוחנן הוו קדושין דמדאורייתא קנייה ודידיה הוא לריש לקיש לא הוו קדושין: מסייע לר"ל. דמדאורייתא נמי לא קנו מעות להדיוט: תשומת יד. הלואה ואמר רב חסדא כגון שיחד לו הלוה כלי עליה דהוי דומיא דפקדון דאילו כפר בהלואה גרידתא לא מיחייב קרבן שבועה הואיל וניתנה להוצאה: עשק. שכר שכיר: שיחד לו כלי לעשקו. ואי לא לא מיחייב אכפירת שכר שכיר קרבן שבועה דלא מייחד ליה באפי נפשיה כפקדון וגזל ואבידה: וכי אהדריה קרא. להישבון לאחר שהודה כי יחטא ואשם: לאו משום דמחוסר משיכה. אותו כלי ולא קנאו מלוה: מעושק דאהדריה קרא. מכיון דאהדריה קרא לעושק דמחסר נמי משיכה לא אצטריך לאהדורי לתשומת יד דמעושק נילף ליה: הכא במאי עסקינן. עושק דאהדריה קרא משתעי בשנטלו שכיר לכלי ממנו וחזר והפקידו אצלו: אי הכי. דמאי דאהדר קרא מוקמת בדלא מחוסר משיכה נהי נמי דמשיכה בעינן ליהדריה קרא נמי לתשומת יד ונוקמה בהכי: אי אהדריה קרא לא הוה גמרינן לא תיובתא ולא סייעתא. דר' יוחנן לוקמה בדלא משך וריש לקיש לוקמיה במשך: השתא דלא אהדריה מסייע ליה. דמדאהדריה לעושק ופקדון וגזל ואבידה ולא אהדריה לתשומת יד איכא למילף תשומת יד במחוסר משיכה ועשק כשמשך: בהדיא מיהא לא אהדריה קרא. שיהא חייב להשיבו ולהביא קרבן וכי הדר רבייה קרא דומיא דפקדון רבייה בשנטלו הימנו וחזר והפקידו אצלו: נתנה. לפרוטה של הקדש בשוגג: לבלן. בשכר שירחצנו בבית המרחץ: מעל. ואע"פ שעדיין לא רחץ: ואמר רב גרסינן: דוקא בלן. קתני דמעל הנותן משום דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה ואין יכול לחזור בו שאין כאן מה למשוך אבל אם נתנה על דבר שיש בה מה למשוך הימנו לא מעל עד דמשיך: הא בעי למשוך. האי שוכר התספורת דבכל מידי דאית ביה מה למשוך לא קני עד דמשיך: נכרי. לא שייך ביה דין משיכה דמיד עמיתך כתיב (ויקרא כה): קשיין אהדדי. ספר אספר: וכן אמר רב נחמן. כר' יוחנן: ובדקה לוי במתניתיה. הגיהה והוסיפה בתוספתא שסידר ושנה בה: נתנה לסיטון מעל. סיטון חנוני גדול ומוכר פירות הרבה לחנונים עניים ונותנין לו המעות על יד על יד כשהם מוכרים ובתחלת הקנייה נותנין ערבון דמים מועטין על הכל: מעל. אע"ג דלא משך כל הפירות שהרי הרבה פוסק עמו בבת אחת: אלא

תוספות

אמר ר' שמעון אע"פ שאמרו. לא גרסינן ר' שמעון בן אלעזר דבפרק איזהו נשך (לקמן דף עד:) מוכח דהיינו ר' שמעון בן יוחאי: ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל רבא בברייתא נמי הכי קתני החוזר בו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל דאשמועינן דאין רוח חכמים נוחה הימנו לאו היינו מי שפרע דקתני ברישא א: דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל. ואם תאמר ודקארי לה מאי קארי לה ב וי"ל דהך ברייתא ר' שמעון היא דסבר מעות קונות אפילו לריש לקיש ולכך לדידיה כי איכא מעות קאי באבל והמקשה מדמה לריש לקיש דאין מעות קונות לרבנן לדברים בלא מעות לר' שמעון: תשומת יד לא אהדריה קרא. הכי נמי לא היה צריך להחזיר עושק ובשביל שום דרשה אהדריה וא"ת בפ' נערה שנתפתתה (כתובות דף מב. ושם: ד"ה מאי) דאמר אמר ליה אנסת בתי ג ר' שמעון פוטר מקרבן שבועה אפילו עמד בדין מקרא דוכחש כו' יצאו אלו שהן קנס בשלמא לר' יוחנן דלא בעי משיכה אלא יחוד אתי שפיר דגבי קנס לא יועיל יחוד אלא לריש לקיש דבעי נטלו וחזר והפקידו אצלו כיון שנטלו ממונא הוא ומה שייך לקנס וי"ל דלא קשה כלל דהתם ר' שמעון היא דאית ליה מעות קונות אפילו לריש לקיש ולא בעי אלא יחוד אבל קשה בהפלת שנו וסימת עינו מה צריך קרא למעט הא התם אינו פוטר אלא מטעם קנס דמאי יחוד שייך הלא יוצא לחרות וליכא למימר דתבע ליה שניהם הפלת שנו וסימת עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדאמר במרובה (ב"ק דף עד. ושם) שיוצא בשן ונותן לו דמי עינו ט דהא מוקי לה התם כמ"ד דאין צריך גט שחרור ור' שמעון סבר בפרק השולח (גיטין דף מב:) דצריך גט שחרור ויש לומר דשפיר מקרי יחוד ששואל גופו שכובש בשעבודו ואינו משחררו: בלן דלא מחסרא משיכה. ואם תאמר והא מחוסר חזקה ויש לומר דשכירות קרקע נקנה בכסף ד כדאמר במרובה (ב"ק דף עט. ושם) ואם תאמר ומנ"ל דדוקא בלן ויש לומר מדקאמר בסיפא משום שא"ל הכנס ורחוץ שהרי מרחץ פתוחה לפניך ה ואם תאמר וכי אתותב ר' יוחנן ממתני' וי"ל דר' יוחנן מוקי לה בבלן נכרי אבל ספר נכרי בעי משיכה וריש לקיש ורבא סבירא להו דמיירי בבלן ישראל דומיא דרישא דקתני נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל דאיירי בנתנו לחבירו ישראל דבנכרי לא שייך מעילה: והא בעי לממשך תספורת. מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עצמו ו אם משכו ממנו ז קולמוס או תער שלו ח אין יכולין שוב לחזור בהם ואם תאמר מ"מ מפועל דיכול לחזור בו ט ויש לומר דפועל דוקא י דכתיב בי הם עבדי הם ולא עבדים לעבדים יכול לחזור בו ולא קבלן יא: בספר נכרי. ה"מ לשנויי הא מני ר"ש היא כדבסמוך: נתנה לסיטון מעל. יב ואם תאמר ולוקמה בסיטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לח דהיינו יין ושמן כדתנן בפרק הספינה (ב"ב דף פח.) הסיטון מקנח מדותיו ויין ושמן של נכרים אסור דהא ברייתא מתניא קודם ו) שהתיר ר"י נשיאה השמן ור"ת פוסק הלכה כר' יוחנן יג אע"ג דרבא קאמר קרא ומתניתא מסייע ליה לר"ל ט היינו לכאורה אבל אפשר לשנויי כר' יוחנן ומתני' נמי מוקים לה בבלן נכרי כדפרי' ואין ראיה מדלא חשיב לה רבא בפ' החולץ (יבמות דף לו. ושם) בהדי ג' מילי דהלכה כריש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דבפ"ב דבכורות (דף יג.) משמיה דר' אושעיא קאמר דמשיכה קונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא ז) אינה לשחיטה אלא לבסוף יד אע"ג דרבא גופי' ס"ל הכי בתמיד נשחט (פסחים דף סג.) ובפרק ב' דזבחים (דף ל. ושם) אבל יש לדקדק דהלכה כר"י דרב נחמן הלכתא

מסורת הש"ס

א) [תוספ' פ"ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד:, ב) בדפו"ר, וחזר. וכצ"ל, ג) תיבות אמר ר"ש ליתא בכת"י והדק"ס אומר שהוא ט"ס דהא ר"ש סבר לכו"ע דמעות קונות ומימלא מוקי האי קרא בנטלו והפקידו וע"כ ה"ה לתשומת יד, ד) מעילה כ., ה) תיבת ואשכח ליתא בכ"י ונוסף ע"פ הרש"ל ועי' רש"ש מה שמדייק מרש"י, ו) [ע"ז לו.], ז) [חולין כט:],

רבינו חננאל

אמ' רבא קרא ומתניתא מסייעא לריש לקיש. קרא, דכתי' וכחש בעמיתו בפיקדון. או בתשומת יד, כגון אדם שנושה בחבירו מנה ויחד לו כלי להיפרע ממנו הלואתו, ולא משכו המלוה. בגזל כמשמעו. או עשק את עמיתו, וחזר והודה לו וייחד לו כלי להיפרע ממנו העשק שעשקו. ומדחזינן דאזהר רחמנא להשיב הגזל העשק והפקדון, שנ' והשיב את הגזילה אשר גזל וגו'. ותשומת יד לא אזהר רחמנא לאהדורי, ש"מ דכיון דלא משך ליה לההוא כלי לא קנאו, ולפיכך לא חייבתו התורה להחזירו למלוה. ודחי' וממאי, דילמ' לעולם אע"ג דלא משך קנה, וכיון שהעושק ותשומת יד שניהן יחד לו כלי הם, הזהיר להחזיר העושק והוא הדין לתשומת יד כי דינם אחד הוא. ואמרי' אינן שוין, שהעושק יחד לו כלי להיפרע ממנו העושק שעשקו ומסר לו אותו הכלי, וחזר העשוק והפקידו אצלו, דאי לא תימ' הכי היינו גזל אלא לאו ש"מ כדאמרי'. אי הכי היינו פיקדון, ומשנינן תרי גווני פיקדון, חדא דמפקיד מדיליה גביה. וחדא דיהיב ליה העושק מדיליה כגון משכון וחזר והפקידו אצלו, וכשתבעו כחש וכפר בו. ואקשי' וכי תשומת יד לא מהדריה קרא, והתניא מניין ליתן את האמור למעלה, והוא הפסוק כולו שכת' וכחש בעמיתו וגו'. לתתו למטה, בזה שכת' והשיב את הגזילה וגו'. ת"ל מכל אשר ישבע עליו לשקר, כלל הכת' כל מה שתבעו וכחש ונשבע בו, חייב (להשביעו) [להשיבון]. ונמצאת גם תשומת יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר, והזהירה תורה והשיב. ואמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבוה לרבות תשומת יד להשבון. ומשנינן אין כדקאמרת, מיהו לא אהדריה קרא בהדיא. כלומ' בפי' כמו הגזל והפקדון לא אזה[ר] ביה רחמנא השבה בתשומת יד. מתניתא, דתנן בפ' הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש וכו', נתנה ללבן א) אע"פ שלא רחץ מעל, שהוא אמ' לו הרי המרחץ לפניך היכנס ורחוץ. ואמ' רב בלן דוקא לא בעי משיכה דלאו בר משיכה הוא, אבל מידי דבר משיכה הוא לא מעל עד שימשוך. איני, והתנן ב) נתנה לספר מעל. והא ספר בעי למימשך תספורת. ואוקימנא בספר גוי, דגוי ליתיה בדינא דלא קני אלא בההיא משיכה ג) . אמ' רב נחמן בר (יצחמן) [יצחק] דבר תורה מעות קונות. ופתקה לוי במתניתיה נתנה לסיטון מעל. ואע"ג דלא משך פירות, דאי לא תימא הכי, אי משך צריכא למימר דמעל הא ודאי הוציאה, אלא כיון שנתנה למוכר התבואה מיד מעל.

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף א:

מ ב מיי' שם פ"א הל' א ופ"ז שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קפט:

מא ג מיי' שם פ"ז הל' ח ועי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ז [וסעיף יא בהג"ה]:

מב ד מיי' פ"ו מהל' מעילה הל' ט:

מג ה ו מיי' שם הל' י:

מד ז מיי' שם הל' ט:

תורה אור השלם

1 נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

2 וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: ויקרא ה כג

3 אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: ויקרא ה כד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכל מקום. נ"ב ע"ל פרק איזהו נשך דף עד:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא קרא ומתני'. כעין זה בגיטין דף מח ע"א: שם וחזרו והפקידו. עיין לקמן דף נד ע"ב תוס' ד"ה מוסיף חומש: תוס' ד"ה תשומת יד וכו' דהא מוקי לה התם בגיטין דף מב כצ"ל: ד"ה והא וכו' וי"ל דפועל דוקא. להדיא מחלקים כן לקמן דף עז ע"א ולע"ק: ד"ה נתנה וכו' היינו לכאורה. עיין גיטין דף מח ע"א תוס' ד"ה אי:

מוסף תוספות

א. אלא שקצר התנא הלשון, קמ"ל דליכא מי שפרע. מיוחס לריטב"א. ב. הא בהדיא קתני בברייתא הכי. תוס' הרא"ש. ג. והוא אומר לא אנסתי ולא פתיתי, והוא אומר משביעך אני ואמר אמן חייב. רשב"א. ד. כמו קרקע. תוס' הרא"ש. ה. דלא מיחסר משיכה. תוס' הרא"ש. ו. או מלמד תינוקות או א' מבעלי אומניות. ריטב"א. ז. כלי תשמישן כגון. נמוק"י. ח. ורצועות המלמד. נמוק"י. ט. אפילו בחצי היום [לעיל י.]. ריטב"א. י. [כגון] שכיר יום או שכיר שבת או שכיר חדש. פסקי הרא"ש סימן ט'. יא. דבקבלן לא שייך עבדי הם וכו' והא דפליגי בקבלן בהשוכר את האומנין [לקמן עו.] בשלא משך כלי אומנותו. פסקי הרא"ש סימן ט'. יב. קשיא לריש לקיש. תוס' הרא"ש. יג. דאמר דבר תורה מעות קונות. תוס' בכורות יג: יד. ופליג עליה ר' יוחנן. תוס' בכורות יד.

א) בגליון הגיה הסופר: ס"א לבלן. ב) נ"ל והתניא. ותוספתא היא במעילה פ"ב ה"א. ג) פירוש: אין הגוי בדין ישראל אשר אינו קונה אלא במשיכה. אלא, הגוי קונה אפילו בכסף. וכן כתב המאירי: אף בדמים ואין צריך לומר במשיכה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות